

**AUTOREFERAT WRAZ Z OPISEM OSIĄGNIĘĆ NAUKOWYCH,
DYDAKTYCZNYCH I ORGANIZACYJNYCH WNIOSKODAWCY**

(w języku polskim)

1. Imię i nazwisko: Przemysław Chmielecki

1.1. Numer ORCID: 0000-0002-4471-4158

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe – z podaniem nazwy, miejsca i roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej:

- 2.1. Liceum Ogólnokształcące im. Mikołaja Kopernika, Nowe nad Wisłą, 2006 rok (matura z j. polskiego, j. angielskiego, matematyki, biologii).
- 2.2. Licencjat pedagogiki spec. resocjalizacja, Bydgoszcz, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego (UKW), 2009 rok.
- 2.3. Magister pedagogiki spec. resocjalizacja, Bydgoszcz, UKW, 2011 rok¹.
- 2.4. Technik informatyk, Bydgoszcz, Cosinus, 2011 rok.
- 2.5. Licencjat filozofii spec. komunikacja społeczna, Toruń, Uniwersytet Mikołaja Kopernika (UMK), 2013 rok².
- 2.6. Magister kognitywistyki (indywidualny plan studiów), Toruń, UMK, 2015 rok.
- 2.7. Absolwent studiów III stopnia z socjologii (bez obrony doktoratu), Toruń, UMK, 2015 rok.
- 2.8. Magister inżynier informatyki spec. programowanie, Łódź, Wyższa Szkoła Informatyki³ (WSInf), 2017 rok.
- 2.9. Stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie filozofii, Toruń, UMK, styczeń 2018 roku; rozprawa pt. *Od Witelona do Szkoły Lwowsko-Warszawskiej. Polscy filozofowie o znaczeniu filozofii w kształceniu akademickim w okresie między XIII*

¹ W trakcie studiów otrzymałem stypendium Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego za osiągnięcia naukowe (2010/11), a także na zakończenie tytuł najlepszego absolwenta Wydziału Pedagogiki i Psychologii UKW (2010/11) oraz wyróżnienie pracy magisterskiej (2011).

² Na zakończenie studiów uzyskałem tytuł najlepszego absolwenta Wydziału Humanistycznego UMK (2012/13).

³ Obecnie przemianowana na Wyższą Szkołę Informatyki i Umiejętności.

a XX wiekiem przygotowywana pod kierunkiem prof. zw. dra hab. Włodzimierza Tyburskiego i zrecenzowana przez: prof. zw. dr. hab. Lesława Hostyńskiego i dr hab. Helenę Ciężelę prof. APS.

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych:

- 3.1.** 2008-2015 – pełnienie funkcji członka, wiceprzewodniczącego i przewodniczącego w różnych kołach naukowych (KN Socjologii Wychowania i Resocjalizacji UKW, Koło Młodych Pedagogów UKW, KN Logiki UMK, Międzywydziałowe Koło Nauk Humanistycznych UMK).
- 3.2.** 2013-2015 – badacz w badaniach jakościowych i ilościowych w kilku instytutach badawczych (PBS, TNS, Millward Brown, IPSOS, Pracownia Badań Społecznych i Marketingowych SOMA).
- 3.3.** 2015-2017 – doktorant, Wydział Humanistyczny, UMK.
- 3.4.** 2017 do chwili obecnej – właściciel i badacz prowadzący, TechBrain Applied IT & Science Consulting – pełny wymiar zatrudnienia.
- 3.5.** 2018 do chwili obecnej – adiunkt, Zakład Filozofii i Nauk Społecznych, Katedra Teologii Systematycznej (KTS), Wyższe Baptystyczne Seminarium Teologiczne w Warszawie (WBST) – pełny wymiar zatrudnienia.
- 3.6.** 2019 do chwili obecnej – Kierownik Instytutu Badawczego WBST – realizacja projektu serii wydawniczej *Wykłady Filozoficzno-Teologiczne KTS WBST*.
- 3.7.** 2020 do chwili obecnej – Kierownik Studiów Online WBST – wdrażanie platformy Moodle i modułów studiów online na WBST.
- 3.8.** 2020 do chwili obecnej – członek Rady Naukowej WBST.
- 3.9.** 2020 do chwili obecnej – wykładowca Collegium Humanum w Szkole Głównej Menedżerskiej w Warszawie (SGM) – umowa o dzieło.

4. Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 Ustawy:

4.1. Tytuł osiągnięcia:

Chmielecki Przemysław (2021). *(Nie)zależność uniwersytetu – spory i dyskusje o kształt dydaktyki i nauki akademickiej w Polsce*. Toruń: Akapit, ss. 362.

Recenzje wydawnicze:

- prof. zw. dr hab. Józef Górniewicz,
- prof. zw. dr hab. Zdzisław Wołk.

4.2. Omówienie celu, uzyskanych wyników i ich ewentualnego wykorzystania:

4.2.1. Wprowadzenie

W obszarze nauk pedagogicznych książka (monografia) wciąż wydaje się mieć ogromne znaczenie nie tylko poznawcze i edukacyjne, ale również symboliczne. Książka wydaje się stanowić symboliczny nośnik kultury i narzędzie używane w edukacji od początkowych jej etapów, aż po czas samodzielnych studiów akademickich. To właśnie ten ostatni etap stanowi rdzeń niniejszego autoreferatu, ponieważ tematyka uniwersytetu znajduje się w centrum moich zainteresowań badawczych od lat. Obszar ten zajmował mnie już podczas studiów pedagogicznych (lata 2006-11) i po licznych naukowych peregrynacjach przez kierunki (pedagogika, filozofia, socjologia, kognitywistyka i informatyka) i uczelnie (UKW, UMK, WSInf). Pobocznie od kilku lat prowadzę także badania nad nauką i technologią (zwane dalej STS, *Science Technology Studies*), które łączą się z głównym obszarem badawczym w wybranych artykułach i wystąpieniach konferencyjnych.

Na początku swojej drogi naukowej zajmowałem się historycznymi analizami uniwersytetu, badając jego genealogię, idee oraz filozoficzne usytuowanie. Swoistym ukoronowaniem analiz z tego obszaru tematycznego była obrona rozprawy doktorskiej pt. *Od Witelona do Szkoły Lwowsko-Warszawskiej. Polscy filozofowie o znaczeniu filozofii w kształceniu akademickim w okresie między XIII a XX wiekiem* napisanej pod kierunkiem prof. zw. dr hab. Włodzimierza Bernarda Tyburskiego w Zakładzie Filozofii Moralnej i Bioetyki IF UMK. Obrona odbyła się na początku stycznia 2018 roku. Mimo obrony doktoratu z filozofii, moja łączność z pedagogiką nie została w żaden sposób zachwiana, bowiem niezmiennie od lat moje wysiłki badawcze skupiały się na problematyce szkolnictwa wyższego. Początkowo sięgałem do historycznych obszarów, jednakże z biegiem czasu skoncentrowałem się na bardziej współczesnych problemach uniwersytetu. Pod wpływem lektur, jak i własnych obserwacji z perspektywy pracownika naukowego

zauważyłem, że problematyka zależności i niezależności w przestrzeni akademickiej zajmuje bardzo istotne miejsce w refleksji pedagogicznej i wymaga pogłębionej eksploracji. Co więcej, kwestia ta rzutuje na wiele obszarów funkcjonowania uniwersytetu oraz innych instytucji szkolnictwa wyższego zarówno w sposób bezpośredni, jak i pośredni. Z tego powodu właśnie kategoria zależności i niezależności została postawiona w centrum prowadzonych przeze mnie analiz w ramach prezentowanego osiągnięcia.

Podoktorską aktywność publikacyjną rozpocząłem w zasadzie zaraz po publicznej obronie rozprawy w styczniu 2018 roku i wówczas właśnie pojawiały się pierwsze koncepcje, który znalazły ujście w postaci kolejnych rozdziałów książki oraz licznych artykułów. Obecny kształt mojego dorobku stanowi wypadkową własnego zaangażowania i determinacji w pracy naukowej. W dalszych sekcjach autoreferatu zaprezentuję szczegółowy opis osiągnięcia (pkt. 4) i pozostałych publikacji (pkt. 5).

4.2.2. Problem badawczy

Zasadniczo praca *(Nie)zależność uniwersytetu – spory i dyskusje o kształt dydaktyki i nauki akademickiej w Polsce* koncentruje się na rozpoznaniu istoty i kontekstów oraz opisanu aktualnej sytuacji polskiego szkolnictwa wyższego wraz z jego problemami oraz uwikłaniem w sieć potencjalnych zależności wewnętrznych i zewnętrznych. Ograniczenia te nie tylko mogą wpływać na urzeczywistnienie idei wolności akademickiej, ale także mogą zakłócać realizację akademickiej misji kulturotwórczej, poznawczej, edukacyjnej oraz wychowawczej. Przedmiotem badań uczyniłem **wymiary zależności i niezależności współczesnego polskiego uniwersytetu ujmowanego holistycznie na tle innych instytucji szkolnictwa wyższego, a także ich znaczenie dla teleologii działalności uniwersyteckiej.**

W ramach celów poznawczych i teoretycznych starałem się dokonać: (1) analizy ideowych podstaw wybranych klasycznych koncepcji uniwersytetu europejskiego z okresu średniowiecza i czasów nowożytnych, ze szczególnym uwzględnieniem kwestii autonomii i niezależności oraz aspektu celowości edukacji uniwersyteckiej; (2) wyodrębnienia i analizy wymiarów w jakich może dochodzić do ograniczenia autonomii uniwersytetu i niezależności uczonych: (2a) wewnętrznej struktury

akademickiej; (2b) regulacji prawnych; (2c) warunków ekonomicznych; (2d) oczekiwań społecznych; (2e) wymogów technologicznych; (3) wskazania na potencjalne konsekwencje zależności uniwersytetu w obszarze jego celu i misji. Z kolei w obszarze celów praktycznych i wdrożeniowych chciałem ukazać wartość niezależności instytucjonalnej uniwersytetu oraz podkreślić zasadność rozdziału klasycznej koncepcji uniwersytetu i wizji celowości działalności uniwersyteckiej wynikającej z koncepcji uczelni przedsiębiorczej i zawodowej (co stanowiło jeden z wniosków wynikających z analiz prowadzonych w zasadniczej części pracy).

Podczas wstępnego przeglądu lektur oraz uczestniczących obserwacji akademickiej rzeczywistości zacząłem zauważać pewne symptomy kryzysu polskiego uniwersytetu. Podążając za tym przeczuciem postanowiłem wyrazić roboczą hipotezę w postaci: **współczesne polskie uniwersytety, a także sami uczeni, są uwikłani w szereg zależności różnych grup interesów i przez to nie mogą cieszyć się wynikającą z klasycznej idei uniwersytetu dozą wolności i autonomii, co nie pozostaje bez znaczenia dla celu i misji uniwersytetu obecnie.** W toku badań podlegała ona procesowi weryfikacji.

4.2.3. Metodologia

W badaniach nad obszarami zależności współczesnego uniwersytetu w Polsce obrałem drogę studium teoretycznego, wspartego wybranymi odwołaniami do przykładów empirycznych celem lepszej wizualizacji eksplorowanego problemu. Prowadzone badania miały charakter teoretyczny, weryfikacyjny i uogólniający, gdyż podjąłem próbę weryfikacji wyżej wskazanej hipotezy.

W wachlarzu wykorzystanych podejść teoretycznych wybrałem drogę „pomiędzy”, przyjmując świadomie eklektyzm poznawczy i pluralizm w imię pełniejszej eksploracji i wyjaśnienia niezwykle złożonej rzeczywistości akademickiej i licznych kontekstów jej funkcjonowania. Motywem takiego działania było przeświadczenie autora, iż obecnie trudno jest przyznać monopol na prawdę jednej wybranej szkole badawczej roszczącej sobie prawo do wygłaszania jedynie słusznych sądów i rozstrzygnięć. Wydaje się, że taka optyka może pozwolić bardziej holistycznie ująć badany obszar, jakim jest kwestia wolności i zależności współczesnego polskiego uniwersytetu.

Badania nad wolnościowymi uwikłaniami uniwersytetu oparte były o krytyczną analizę dyskursu dotyczącego sytuacji szkolnictwa wyższego w Polsce, a więc analizę piśmiennictwa naukowego obejmującego swym zakresem zadany temat, analizę aktów prawnych oraz dokumentacji urzędowej, a także wypowiedzi samych akademików oraz licznych doniesień medialnych dotyczących szeroko pojętego szkolnictwa wyższego. Prowadzone w pracy autorskie badania nad uwikłaniami uniwersytetu w sieć zależności zostały zasadniczo osadzone w nurcie analitycznej filozofii edukacji uzupełnionej o refleksje właściwe dla nurtu pedagogiki krytycznej. Wspierająco jako metodę przeglądu tekstów, w pracy wykorzystano elementy znanej w naukach społecznych teorii strukturacji Anthony'ego Giddensa.

W kwestii doboru tekstów źródłowych wykorzystana została metoda saturacji, a więc poszukiwania coraz to nowych pozycji w literaturze do momentu nasycenia, a więc osiągnięcia wysokiego stopnia powtarzalności, co pozwoliło z dużą dozą prawdopodobieństwa przypuścić, iż analiza kolejnych prac nie wniesie zbyt wiele nowych treści.

Prezentowane osiągnięcie ze względu na podjętą tematykę ma zdecydowanie rys interdyscyplinarny i lokuje się w kontekście nauk społecznych, a zwłaszcza filozofii edukacji, pedagogiki oraz wspierająco nauk socjologicznych i filozofii. Tematyka celów edukacji, krytycznego myślenia, indoktrynacji, a więc i zależności zdaje się wpisywać idealnie w obszar filozofii edukacji⁴. Dodatkowo można dostrzec pewne połączenie z obszarem zainteresowań pedagogiki pracy, pedagogiki szkoły wyższej czy nawet szerzej – teorii wychowania. O ile umiejscowienie w łonie filozofii edukacji zdaje się być zgoła oczywiste, to relacja z pedagogiką pracy może wymagać pewnego doprecyzowania. Faktycznie namysł prowadzony w ramach pedagogiki pracy uwzględnia nie tylko kwestie *stricto* zawodowe, ale i teleologię szkolnictwa wyższego, jako tego, które ma znaczący wpływ na „zawodową drogę” młodego pokolenia. Z tego też powodu badania dotyczące misji uniwersytetu, zakresu wolności i autonomii, a także kryzysu jego tożsamości będą z konieczności odwoływać się do dorobku pedagogiki pracy. Odwołanie do szerszego kontekstu teorii wychowania ma w niniejszej pracy

⁴ Zob. H. Siegel (2020). *Philosophy of education*, online: <https://www.britannica.com/topic/philosophy-of-education> (01.09.2020).

uzasadnienie o tyle, o ile wziąć pod uwagę kontekst aksjologiczny, a mianowicie niezbędne *preludium* namysłu nad aksjologiczną koncepcją człowieka przed uzasadnieniem ideału wychowawczego i celów określających system wychowania właściwych dla teorii wychowania *sensu largo*⁵. Odnosnie pedagogiki szkoły wyższej, należy zauważyć, że w niniejszej pracy nie jest ona wąsko pojmowana jako nauka o wychowaniu, kształceniu i samokształceniu młodzieży szkół wyższych⁶, a raczej szerzej, uwzględniając akademicką teleologię i kontekst instytucjonalny. Prowadzony namysł lokuje się w obszarze badania uwarunkowań wychowania, kształcenia i samokształcenia studentów z uwzględnieniem cech środowiska uczelnianego, co *explicite* stanowi jeden z celów poznawczych pedagogiki szkoły wyższej⁷. Odnosnie kontekstu instytucjonalnego, warto podkreślić, że już blisko pół wieku temu Romana Miller wskazywała na konieczność zainteresowania się obszarem instytucji szkolnictwa wyższego w refleksji pedagogicznej i nie pozostawia tego pola analiz wyłącznie dla socjologów⁸. Analiza wpływu funkcjonowania instytucji edukacyjnych na celowość edukacji uniwersyteckiej zdaje się być niezwykle ważnym obszarem w analizach pedagogicznych, a przy tym nieczęsto podejmowanym. Moją ambicją było wpisanie się w ten zaniedbany nurt badań pedagogicznych.

4.2.4. Wyniki

W toku rozważań poddano analizie szereg obszarów funkcjonowania uczelni w poszukiwaniu zależności ograniczających zakres wolności uczonych oraz autonomii instytucjonalnej uczelni, nie wyłączając z nich czynników natury wewnątrzakademickiej oraz oddziaływań zewnętrznych względem uczelni. Z perspektywy owych zależności nie można stwierdzić, że uniwersytet w swej istocie jest niezależny, wolny czy autonomiczny. Jest on raczej w pewnym stopniu ograniczony, uzależniony od otoczenia w jakim funkcjonuje. Taki stan rzeczy wynika przynajmniej z kilku czynników. Z jednej strony w Polsce po 1989 roku

⁵ W. Cichoń (1996). *Wartości – człowiek – wychowanie*. Kraków: UJ, s. 162.

⁶ S. Palka (2006). *Charakterystyka pedagogiki szkoły wyższej jako dyscypliny teoretycznej i praktycznej* [w:] K. Jaskot (red.), *Wprowadzenie do pedagogiki szkoły wyższej*. Szczecin: Oficyna In Plus, s. 13.

⁷ Tamże, s. 21.

⁸ Zob. R. Miller (1974). *O potrzebie rozwoju pedagogiki szkół wyższych*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny”, nr 36, z. 4.

znacząco zwiększyło się zainteresowanie studiami wyższymi, co przełożyło się na lawinowy wzrost liczby ośrodków oferujących kształcenie, niekiedy na poziomie pozostawiającym wiele do życzenia. Chęć spełnienia oczekiwań społecznych w tym zakresie skutkowała w oczywisty sposób obniżeniem poziomu nauczania i w efekcie coraz bardziej drastycznym poziomem inflacji dyplomów. Równocześnie od uczelni oczekiwano przygotowania zawodowego i wdrażania absolwentów do pełnienia takiej lub innej roli na rynku pracy. Uczni z badaczy przeobrazili się więc w nauczycieli zawodu, często nie mając rozeznania co jest aktualnie potrzebne i pożądane na rynku pracy. Rodziło to szereg komplikacji i napięć w każdej ze stron kontaktu edukacyjnego. Tak dynamiczne zmiany są raczej trudne do przeprowadzenia w środowisku uczonych, którzy zanurzeni w teoretycznych naukowych dywagacjach z trudem znoszą próby zmiany *status quo*. W takiej formule często wyrażone oczekiwania społeczne nie mogły być spełnione. Jednocześnie na innym poziomie kolejne obozy rządzące zmieniały regulacje prawne, co wymuszało na uczelni i samych uczonych kolejne próby dostosowywania się. Z porządkiem polityczno-prawnym oraz oczekiwaniami uzawodowienia edukacji wyższej szły także próby wywierania wpływu finansowego. Ograniczenia ekonomiczne są szczególnie uciążliwe dla uczonych, gdyż znacząco wpływają na limitację zakresu ich wolności. Zależność ta była i jest sprzęgnięta z nową wizją uprawiania nauki w formule kwantyfikacji osiągnięć indywidualnych uczonych oraz porównywania wyników różnych jednostek badawczo-dydaktycznych. Co do zasady nie ma nic złego w policzalności i porównywaniu dorobku badaczy, lecz przyjęta formuła rodziła szereg komplikacji i zachowań patologicznych. Zmęczeni niedofinansowaniem i wzrostem wymagań uczeni zaczęli wyrażać w formie protestów swoje niezadowolenie, co zdaje się potwierdzać diagnozę o kryzysie edukacji wyższej w Polsce.

Faktem jest więc, że w sytuacji uzależnienia uczelni od szeregu wpływów i roszczeń rozmaitych grup interesów ciężko jest mówić o jednolitej idei wolności akademickiej. Co więcej, różne typy instytucji akademickich (np. uczelnie badawcze i wyższe szkoły zawodowe) będą w różnych obszarach mierzyć się z ograniczeniami własnej autonomii i tym samym w różnych obszarach potrzebować takiej lub innej pomocy i dozy wolności. W kontekście prowadzonych w książce analiz, trudnym do zrozumienia jest umieszczanie różnych typów uczelni w obrębie jednej uniwersalnej kategorii i przez jednolity pryzmat oceniania pracy

uczonych zaliczając ich albo do „odpowiadających wzorcowi” lub „niezgodnych ze wzorcem” i „do poprawy”. Obecnie jednak, w dobie dynamicznie zmieniających się warunków, oczekuje się od uczelni dostosowania do zaistniałych okoliczności, miast podążania za wcześniej przyjętym ideałem. Chęć stałości nabiera szczególnego znaczenia w kontekście dynamicznych przemian szkolnictwa wyższego pod wpływem oczekiwań społecznych, które jak w każdym dużym systemie przyjmują się stopniowo i bardzo wolno, co powoduje stan permanentnego niedopasowania do oczekiwań takiej lub innej grupy. Uniwersytet raczej powinien cechować się stałością i niezmiennością w toku długiego trwania, będąc aksjologicznym gwarantem w sytuacji przychodzących i odchodzących mód. Nie oznacza to bynajmniej negacji potrzeby kształcenia zawodowego, praktycznego, niezwykle istotnego dla rozwoju gospodarczego, lecz nie powinno ono wymuszać na tradycyjnym uniwersytecie zmian, a raczej odnosić się do elastycznego i reaktywnego pionu wyższego szkolnictwa zawodowego. Tego typu rozwiązania znane są w Europie Zachodniej od lat, czego przykładem mogą być uczelnie niemieckie, brytyjskie czy francuskie.

4.2.5. Wykorzystanie

Pomimo zasadniczo teoretycznego wymiaru omawianej monografii, można wskazać na kilka potencjalnych sposobów praktycznego zastosowania. Po pierwsze, w monografii wymienione zostały obszary, gdzie wyraźnie zachodzi ograniczenie wolności akademickiej i autonomii instytucjonalnej, zarówno powodowane czynnikami natury zewnętrznej, jak i wewnętrznej. Dzięki rozpoznaniu i interpretacji owych pól zależności można dokonać praktycznych zmian mających doprowadzić do poprawy poziomu niezależności akademickiej. Po drugie, zaproponowany w pracy podział uczelni na kształcące ogólnie uniwersytety oraz przygotowujące absolwentów do pracy wyższe szkoły zawodowe może zostać wprowadzony w życie i stanowić przyczynek dla klarownego rozdzielenia tych dwóch koncepcji edukacji wyższej. Następnie także praca może stanowić twórczą interpretację aktualnej kondycji polskiego szkolnictwa wyższego i być może dowód na konieczność bardziej systematycznego prowadzenia badań w tym obszarze.

4.2.6. Wartość dodana

Niewątpliwie temat szkolnictwa wyższego jest obecny w polskim dyskursie pedagogicznym. Wielu autorów ukazuje przemiany szkolnictwa wyższego zachodzące pod wpływem zmieniających się oczekiwań społecznych, szczególnie koncentrując się na wymiarze dydaktyki i zmiany trajektorii celu kształcenia z ogólnego na wąską i praktyczną specjalizację. Wypowiedzi te niekiedy odnoszą się do całego przekroju polskiego szkolnictwa wyższego, raczej nieczęsto do samego uniwersytetu. W analizach dotyczących uniwersytetu częściej można spotkać nostalgię nad klasycznym modelem jego organizacji, choć i tu czasem pojawiają się głosy krytyczne i domagające się przebudowy uniwersytetu w stronę przedsiębiorstwa. Wybrani uczeni dodają także wątek wolnościowy, który jest szczególnie istotny z perspektywy niniejszego osiągnięcia. Warto dodać, że zasadniczo głos zabierają filozofowie oraz niekiedy pedagogowie i socjologowie. Jednakże w tym pejzażu zdaje się brakować **bardziej kompleksowej analizy, która powinna naświetlić problem z wielu rozmaitych perspektyw, wskazując na liczne płaszczyzny funkcjonowania uniwersytetu.** Moim wkładem w tym obszarze jest twórcze rozwinięcie i uzupełnienie prowadzonych analiz w wymiarze zależności współczesnego polskiego uniwersytetu poprzez koncentrację na wymiarze strukturalnym i obyczajowym, ramach politycznych i prawnych, warunkach ekonomicznych, oczekiwaniach społecznych, jak również rozwiązaniach technologicznych. Te treści zostały zamieszczone w pracy *(Nie)zależność uniwersytetu – spory i dyskusje o kształt dydaktyki i nauki akademickiej w Polsce*. Co więcej, w omawianej książce oraz innych publikacjach nie tylko tropię obszary zależności uniwersytetu wskazując na jego niekorzystne położenie, ale również staram się uwypuklić pozytywną stronę i obszary niezależności uniwersytetu i samych uczonych. **Wprowadzam także propozycję czytelnego podziału niejednorodnych instytucji polskiego szkolnictwa wyższego na uniwersytety i wyższe szkoły zawodowe.** Wprawdzie podobne rozróżnienia można znaleźć w rozmaitych pracach innych uczonych, aczkolwiek ja **dodaję argument historyczny, wynikający ze spójności modeli uniwersytetu nowożytnego i współczesnego w kontekstach anglosaskim, niemieckim i francuskim.** Wszystkie wyżej wymienione wyraźnie akcentują odrębność uniwersytetu względem innych instytucji szkolnictwa wyższego, podkreślając

nieprzypadkowo także wskazywane przeze mnie wymiary wolności, niezależności i celowości.

Tym, co wyróżnia prowadzone przeze mnie analizy jest nie tylko ich wielowymiarowość, ale również skoncentrowanie na wynikach, skutkach owej (nie)zależności. **Teleologia uniwersytetu zdaje się być dość słabo widoczna w dyskursie pedagogicznym, a zdecydowanie szerzej jest eksploatowana na łonie filozofii. Staralem się w swoich pracach uzupełnić tę lukę z perspektywy pedagogicznej, a także zbudować most łączący te światy, które przecież na siebie w tak istotny sposób wpływają. Muszę również podkreślić, że podążając za wezwaniem Romany Miller pragnąłem dokonać restytucji i twórczo rozwinąć pedagogiczne badania nad instytucjami, w tym szczególnie nad instytucją edukacyjną, jaką jest uniwersytet.** Uczona słusznie zauważyła, że pedagogowie zbyt często oddają to pole analiz socjologom, którzy w badaniu instytucji mają spore doświadczenie. Autorka pisała następująco: „[p]edagogowie ciągle zbyt słabo dostrzegają znaczenie funkcji i organizacji instytucji wychowawczych, które przecież ustalają cele, wyznaczają program, zapewniają materialne środki działania, określają kwalifikacje kadry wychowawców. Problematyka instytucji i systemu, który one tworzą wymaga wzbogacenia pedagogiki [podkr. PC] nie tylko o analizy socjologiczne, ale i o wykorzystanie teorii informacji, teorii organizacji i zarządzania, cybernetyki”⁹. Jednakże w zgodzie z uczoną uważam, że i pedagogowie mają w tej materii coś do powiedzenia, ponieważ trudno przecenić znaczenie teleologii uniwersytetu w badaniach pedagogicznych, bowiem cel jaki stoi przed uniwersytetem będzie w silny sposób wpływać na zakres i sposób przekazywanych treści oraz metody formowania młodego pokolenia. Niemniej jednak, pomimo wskazanej doniosłości pedagogicznej refleksji nad instytucjonalnym wymiarem uniwersytetu, jego teleologii i zależności, odnoszę wrażenie, że obszar ten jest nieczęsto podejmowany. Pragnę więc dokonać uzupełnienia instytucjonalnych analiz w obszarze pedagogiki, w tym szczególnie filozofii edukacji i pedagogiki szkoły wyższej.

W pracy staralem się również rozwijać pedagogiczny namysł nad wpływem technologii na praktykę uniwersytetu w wymiarze edukacyjnym, badawczym

⁹ R. Miller (1974). *O potrzebie rozwoju pedagogiki szkół wyższych...*, s. 30.

i organizacyjnym oraz stopniowo wprowadzać go na grunt dyskursu pedagogicznego, gdzie wciąż zdaje się być słabo rozpoznany. Zainteresowanie tym właśnie obszarem jest nieprzypadkowe, gdyż poza badaniem szkolnictwa wyższego, to właśnie STS jest drugim, ważnym wymiarem moich naukowych dociekań. Prowadzone w tym obszarze analizy były o tyle pełniejsze, że mam stały kontakt z pracą w sektorze informatycznym, zarówno od strony projektowania konkretnych rozwiązań, jak i ich rzeczywistej implementacji. Z tego powodu moje spojrzenie na znaczenie wymiaru technologicznego w tropieniu zależności uniwersytetu może być innowacyjne w dotychczasowym naukowym dyskursie.

5. Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej

Od 2006 roku jestem związany z uniwersytetem najpierw jako student kilku kierunków, a następnie jako doktorant i również równolegle student. Przez lata zdobywałem doświadczenie naukowe w różnych ośrodkach akademickich w Polsce (Bydgoszcz, Toruń, Łódź), w ramach różnych dyscyplin, takich jak: pedagogika (praca licencjacka oraz magisterska pisana pod kierunkiem prof. zw. dra hab. Romana Lepperta), filozofia polityki (seminarium licencjackie prowadzone przez dra hab. Marcina Kilanowskiego), kognitywistyka (Indywidualny Program Studiów realizowany pod przewodnictwem dr hab. Anity Pacholik-Żuromskiej), informatyka (praca magisterska pisana pod kierunkiem dra Mariusza Jarockiego i dra Dariusza Doliwy) czy wreszcie filozofia nauki, filozofia polska (rozprawa doktorska pisana pod kierunkiem prof. zw. dr hab. Włodzimierza Tyburskiego). Brałem także udział w pracach zespołów tłumaczeniowych książek naukowych z zakresu pedagogiki i filozofii z języka angielskiego i niemieckiego (dr hab. Piotr Kostyło prof. UKW, prof. zw. dr hab. Adam Grzeźliński, prof. zw. dr hab. Tomasz Kupś). Mozaika wielu dyscyplin, podejść i szkół metodologicznych pozwalała mi dostrzec szerszy kontekst badanych zjawisk poruszanych w ramach publikacji naukowych. Przez lata swoich studiów starałem się także stosować szerszą perspektywę poznawczą, co było poniekąd spowodowane trybem studiów (częściowo) równoległych (pedagogika na UKW i filozofia na UMK, kognitywistyka i socjologia na UMK, czy wreszcie studia doktoranckie na UMK i informatyka w WSInf). Ponadto od 2007 roku pracowałem zawodowo – początkowo jako wolontariusz, następnie zaś na cząstkowym

i pełnym etacie. Poza stypendium naukowym uzyskałem także kilka wyróżnień, takich jak: stypendium Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego za osiągnięcia naukowe (2010/11), wyróżnienie pracy magisterskiej (2011, UKW), tytuł najlepszego absolwenta Wydziału Pedagogiki i Psychologii UKW (2010/11) oraz tytuł najlepszego absolwenta Wydziału Humanistycznego UMK (2012/13).

Obecnie pracuję w pełnym wymiarze w sektorze technologii informatycznych (IT) zajmując się wdrażaniem rozwiązań programistycznych w obszarze usług chmury obliczeniowej, a także w pełnym wymiarze pracy jako adiunkt (wraz z ww. funkcjami) na WBST w Warszawie. Praca zawodowa w drugim sektorze gospodarki połączona z pracą naukową na uczelni niepublicznej o charakterze wyznaniowym zdaje się dawać ciekawą mozaikę doświadczeń, które zdecydowanie pomagają w zrozumieniu współczesnych procesów zachodzących w obszarze szkolnictwa wyższego. To właśnie szkolnictwo wyższe (zasadniczo) oraz STS (uzupełniająco) stanowią obszary moich zainteresowań naukowych. Co więcej, w obydwu tych obszarach poruszam się zarówno jako teoretyk, jak i praktyk. Poza pracą zawodową, od 2020 roku razem z żoną prowadzimy edukację domową naszych dzieci (3), będących na etapie szkoły podstawowej. Wymaga to przygotowania nie tylko metodycznego, ale również pedagogicznego i aksjologicznego.

Przed uzyskaniem stopnia doktora nauk humanistycznych opublikowałem 28 artykułów, w tym 10 artykułów dotyczących szkolnictwa wyższego, 8 artykułów z obszaru Science and Technology Studies, 5 artykułów z obszaru filozofii, pedagogiki i resocjalizacji oraz 5 recenzji książek naukowych. Połowę powyższych publikacji stanowiły artykuły w recenzowanych pracach zbiorowych pod redakcją. Prace te powstawały zarówno w okresie studiów magisterskich, jak i doktoranckich¹⁰.

Zaraz po obronie doktoratu zaangażowałem się w opracowanie koncepcji projektu habilitacyjnego uwzględniającego centralną monografię (osiągnięcie), a także szereg artykułów, co miało zbudować dorobek osoby aspirującej do miana samodzielnego pracownika nauki w dyscyplinie pedagogika. Oczywiście obydwie te obszary klarowały się stopniowo w trakcie kolejnych lektur i prac badawczych.

Podoktorską aktywność publikacyjną i konferencyjną mogę podzielić, podobnie jak przed doktoratem, na część dotyczącą problemów szkolnictwa wyższego, która stanowi

¹⁰ Syntetyczne podsumowanie aktywności publikacyjnej okresu podoktorskiego znajduje się w załączniku 4 w punkcie 3.

główny obszar moich zainteresowań naukowych, a także na część dotyczącą STS, która stanowi obszar uzupełniający, wynikający poniekąd z mojej pracy zawodowej w obszarze IT (projekty naukowo-badawcze w obszarze nauk technicznych). W moim dorobku konferencyjnym¹¹ znajduje się szereg wystąpień na krajowych jak i zagranicznych konferencjach naukowo-technicznych. Wystąpienia te obejmowały zarówno tradycyjnie indywidualne referaty, wystąpienia w sesjach plenarnych, uczestnictwo w panelach dyskusyjnych, jak również prowadzenie warsztatów w zadanej tematyce. Częstotliwość wystąpień konferencyjnych oraz przygotowywania publikacji naukowych była uzależniona od ilości bieżących obowiązków zawodowych w obydwu miejscach pracy.

Odnosnie samych publikacji naukowych, tak jak wspominałem, tematycznie dzielą się one na dwa obszary. W ramach STS opublikowałem cztery prace, w tym jedną monografię. Publikacje te stanowią wyraz moich ówczesnych zainteresowań w obszarze nauk technicznych. Na uwagę zasługuje opracowanie w formie samodzielnej książki, w której skoncentrowałem się na obszarze Big Data oraz narzędziu do analizy statystycznej (R). Z punktu widzenia tematyki poruszanej we wskazanym osiągnięciu naukowym ważniejszym wydaje się być obszar szkolnictwa wyższego, gdzie moja aktywność publikacyjna jest bardziej obfita. Pośród 22 publikacji znajdują się zarówno artykuły w recenzowanych i punktowanych czasopismach naukowych o zasięgu krajowym i międzynarodowym, jak również artykuły w pracach zbiorowych. Warto podkreślić, że wraz z dr. Mateuszem Wicharym jestem redaktorem serii wydawniczej *Wykłady filozoficzno-teologiczne Katedry Teologii Systematycznej WBST*, której kolejne tomy ukazały się nakładem wydawnictwa naukowego Vocatio. Z propozycją rozpoczęcia prac nad tą serią zgłosiłem się do dra Wicharego, który sprawuje funkcję kierownika mojej katedry. Jak się później okazało, uruchomienie serii naukowej było zbieżne z jego planami, co znacznie ułatwiło pracę nad projektem. Mój wkład w serię naukową polegał więc na inicjalizacji projektu, opracowaniu szczegółowych jego ram, zakresu tematycznego, strony technicznej i ogólnej koordynacji całości. Poszczególne publikacje dotyczą ważnych obszarów w szkolnictwie wyższym – od wizji, idei i misji uczelni, przez zmiany historyczne, aż po wyzwania współczesności. Obszary te również znalazły odzwierciedlenie w poszczególnych rozdziałach książki (osiągnięcia), choć stanowczo nie są one streszczeniami rozdziałów, a raczej rozwinięciem wybranych wątków.

¹¹ Lista konferencji w których uczestniczyłem wraz z referatami została zebrana w załączniku 4 w punkcie 1.

Wartym odnotowania jest również fakt, że publikacje spełniają warunek interdyscyplinarności zarówno pod kątem miejsca wydania, jak i podejmowanej tematyki ulokowanej między innymi na pograniczu filozofii nauki, filozofii szkoły wyższej, filozofii edukacji, filozofii wychowania, pedagogiki, pedeutologii, socjologii edukacji oraz edukacji techniczno-informatycznej.

Propozycja uporządkowania obszarów tematycznych w aktywności publikacyjnej:

- O1. tradycja uniwersytecka, korzenie;
- O2. problem uzawodowienia i kryzysu uniwersytetu;
- O3. oczekiwania wobec kadry akademickiej;
- O4. tematyka autonomii i podległości;
- O5. nowoczesne technologie na uniwersytecie;

Pierwszym obszarem analiz (O1) jest **tradycja uniwersytecka wynikająca z długiego trwania historycznego** tej instytucji. Zdaje się, że kwestia historii uniwersytetu, jego ideowych źródeł i inspiracji może stanowić dobry punkt wyjścia do analiz współczesności, a także naturalną kontynuację badań podejmowanych na wcześniejszych etapach mojego rozwoju naukowego. W rozprawie doktorskiej podąłem się analizy filozoficznych fundamentów uniwersytetu, wykazując zasadnicze znaczenie filozofii jako nauki w konstruowaniu podstaw uniwersytetu zarówno w obszarze badawczym, dydaktycznym, aksjologicznym jak i wychowawczym¹². Niejako kontynuowałem ten wątek w artykule *Czy wciąż potrzebujemy filozofii? Rola filozofii na Uniwersytecie*, gdzie rozważałem znaczeniem filozofii we współczesnym polskim kontekście szkolnictwa wyższego, w tym szczególnie jej roli na współczesnym uniwersytecie. Tekst zakończył się konkluzją, że filozofia nie tylko historycznie stanowiła ważny element konstytuujący ideowy fundament uniwersytetu, ale również obecnie stanowi jego wartościowy element. Taką konkluzję wzmacnia fakt, że absolwenci filozofii bardzo dobrze odnajdują się w dynamicznie zmieniającym się rynku pracy i w marginalnym stopniu są dotknięci bezrobociem. W innych tekstach prowadzę rozważania nad historycznym rozwojem uniwersytetu w Europie, szczególnie koncentrując się na przypadku polskich uczelni. Tu pojawiają się zarówno próby

¹² Publikacja wskazana w załączniku 4 w punkcie 3.3.

spojrzenia przekrojowego, jak i węższe zakresowo analizy konkretnego obszaru. W pracy *Inspiracje Kazimierza Twardowskiego w formowaniu polskiego modelu uniwersytetu* został nakreślony wątek historyczny powstawania uniwersytetów na ziemiach polskich, a także pewne ideowe podstawy tej instytucji wyróżniające uniwersytet od innych instytucji szkolnictwa wyższego. Odwołując się do tekstów źródłowych zauważyłem, że wielu autorów podkreślało znaczenie wolności akademickiej w obszarze prowadzenia badań i dydaktyki, autonomii instytucjonalnej, jedności rozmaitych dyscyplin naukowych, moralny stosunek do prowadzonej działalności naukowej, a także poszanowanie tradycji i dziedzictwa. Warto podkreślić, że ważne miejsce w prowadzonych przeze mnie badaniach zajmowała twórczość Kazimierza Twardowskiego i wybranych przedstawicieli filozoficzno-logicznej Szkoły Lwowsko-Warszawskiej. Wątek ten podejmowałem w pracach *Inspiracje Kazimierza Twardowskiego w formowaniu polskiego modelu uniwersytetu* oraz *Relacja mistrz-uczeń jako fundament akademickości. Casus Szkoły Twardowskiego*, koncentrując się kolejno na źródłowych inspiracjach Twardowskiego w budowaniu „polskiego modelu uniwersytetu”, a także na kategorii „bycia mistrzem” i „bycia uczniem” na przykładzie Szkoły Lwowsko-Warszawskiej. W tej ostatniej eksplorowany był wątek nie tyle historyczny, co przede wszystkim pedagogiczny. Położyłem nacisk na analizę znaczenia mistrzostwa w nauce i roli mistrza na uniwersytecie, stawiając jako punkt odniesienia przykład Kazimierza Twardowskiego. Ideowe postawy polskiego uniwersytetu stanowią „przedsiónek” głębszych analiz nad właściwą materią badawczą, którą w tym projekcie jest problematyka zależności w transformującym się uniwersytecie. Analizy historyczne były koniecznym wprowadzeniem, bowiem ukazały one, że problem zależności nie jest kwestią nową dla uniwersytetu.

Kolejny obszar analiz powstał poniekąd jako wypadkowa badań nad kryzysem samego uniwersytetu. W trakcie badania materiału źródłowego zauważyłem, że powtarzającym się w literaturze motywem jest **kwestia uzawodowienia edukacji uniwersyteckiej oraz komercjalizacji uniwersyteckich wytworów badawczych (O2)**. W środowisku uczonych opinie były podzielone, a obydwie strony przedstawiały rzeczowe argumenty popierające uzawodowienie uniwersytetu, jak i argumenty wskazujące na szereg ograniczeń i kłopotów wynikających z takiej decyzji. Obszar ten był na tyle ciekawy, że postanowiłem przyjrzeć się mu bliżej z perspektywy zależności i niezależności polskiego uniwersytetu.

Wydaje się, że warto rozpocząć od symptomów kryzysu współczesnego polskiego szkolnictwa wyższego i pewnego konfliktu między uczonymi co do wizji i roli uczelni w społeczeństwie. W tej kwestii środowisko uczonych zdaje się być mocno podzielone. W literaturze pojawiały się zarówno głosy promujące uzawodowienie uniwersytetu, jak i restaurację jego tradycyjnej szerokoprofilowej formuły. Zwolennicy ujęcia tradycyjnego postrzegają uniwersytet urynkowiony jako „fabrykę dyplomów” „pasaż” czy „bar szybkiej obsługi”, podczas gdy uczeni z frakcji postępowej głośno krytykują tradycyjną formułę uniwersytetu przyrównując go do „wieży z kości słoniowej”. Wprawdzie propozycja ścisłego rozdziału uniwersytetu od wyższej szkoły zawodowej pojawiła się początkowo w pracy *Uniwersytet i Wyższa Szkoła Zawodowa – czy ten podział jest chybiony?*, lecz pełniejsze rozwinięcie znalazła w opisywanym wyżej osiągnięciu. Należy zaznaczyć, że w literaturze naukowej pojawiały się wcześniej propozycje stworzenia uczelni o profilu praktycznym, będących alternatywą dla uczelni akademickich, mających z natury bardziej teoretyczny wymiar, jak również propozycje urynkowania i uzawodowienia uczelni (w opinii bardziej „postępowych” uczonych) lub swobodnego „powrotu” do tradycyjnej formuły uniwersytetu (w opinii uczonych bardziej „tradycyjnych”). Te ostatnie propozycje odnosiły się zasadniczo do wielu rozmaitych instytucji szkolnictwa wyższego, co w mojej ocenie mogło powodować kłopoty we wdrożeniu jednego z dwóch uogólnionych podejść. Z uwagi na niedostatki w tej materii zdecydowałem się zaproponować rozdział uniwersytetów od wyższych szkół zawodowych, powołując się nie tylko na bieżące zapotrzebowanie, lecz również na historyczne korzenie szkolnictwa wyższego w Polsce oraz wybranych krajach europejskich (w moim wypadku mowa o Niemczech, Wielkiej Brytanii oraz Francji). Uznałem, że porównanie współczesnej struktury szkolnictwa wyższego w tych krajach, z których wywodziły się główne koncepcje europejskiego uniwersytetu nowożytnego, mogą być interesujące zarówno w odniesieniu do historycznych wizji, jak i dla analiz nad polską strukturą szkolnictwa wyższego. W tym ostatnim aspekcie okazało się to niezwykle płodne poznawczo, gdyż pozwoliło mi dostrzec, że zarówno w okresie nowożytności, jak i obecnie istnieją w tych państwach wyraźne dwa piony: (1) „szkolnictwa tradycyjnego” (utożsamianego *par excellence* z uniwersytetem), jak i (2) szkolnictwa zawodowego, profesjonalnego, które jest *stricte* urynkowane i uzawodowione. Co więcej, w każdym z powyższych krajów podział ten widoczny jest również na poziomie szkolnictwa średniego. Biorąc pod uwagę, że polska koncepcja uniwersytetu najbliższa jest koncepcji niemieckiej, zdecydowałem się zaproponować

ścisły podział rodzimego szkolnictwa wyższego na (1) uniwersytety, które mają kształcić szerokokoprowalowo, ogólnie i prowadzić niezależne badania naukowe oraz jako jedyne mieć prawo nadawania stopni naukowych, a także (2) wyższe szkoły zawodowe, które w oparciu o zapotrzebowanie rynku pracy oraz potrzeby krajowej gospodarki powinny kształcić specjalistów z konkretnych dziedzin, zapewniając im nie tylko niezbędne minimum przygotowania teoretycznego, ale przede wszystkim praktyczne wdrożenie do pracy zawodowej za sprawą ścisłej współpracy tychże uczelni z podmiotami gospodarczymi. W mojej ocenie podział taki stanowić może ciekawą alternatywę dla prowadzonych na łamach rodzimej literatury sporów nad egalitarną koncepcją polskiego współczesnego szkolnictwa wyższego, gdyż pozwala na rozwój zarówno badań teoretycznych, jak i praktyczno-wdrożeniowych.

Warto również zaakcentować implikacje pedagogiczne jakie niesie za sobą wybór określonej teleologii uniwersytetu. W sposób oczywisty wybrana teleologia wpływa na kształtowanie absolwentów określonego typu, sprofilowanie uczelni oraz uczonych w kierunku badawczym, dydaktycznym lub innym, a także na paletę przekazywanych wartości, a tym samym kulturotwórczą i kulturozachowawczą rolę uniwersytetu. Absolwenci uniwersytetu mogą więc być wyposażeni w różne umiejętności praktyczne potrzebne na współczesnym rynku pracy i podlegać wąskiej specjalizacji, albo odznaczać się zdolnością nieszablonowego, krytycznego myślenia i dysponować szerokoprowalową wiedzą ogólną, której natychmiastowe zastosowanie jest zdecydowanie trudniejsze, lecz z kolei możliwe do dynamicznej readaptacji w zmieniających się warunkach.

Problematyka kryzysu postrzegania roli studentów we współczesnym uniwersytecie została poruszona w pracy *Czy dzisiejszy uniwersytet hoduje troglodytów? Etyczne implikacje przemian szkolnictwa wyższego* w formie polemiki z głośną książką Piotra Nowaka *Hodowanie troglodytów. Uwagi o szkolnictwie wyższym i kulturze umysłowej człowieka współczesnego* wydaną w 2014 roku przez Fundację Augusta hr. Cieszkowskiego. W polemice tej odnoszę się do trzech znamion kryzysu współczesnego uniwersytetu wskazując na dehumanizację studentów i redukcję do roli zasobów, obniżenie poziomu i jakości czytelnictwa (co dla Nowaka jest koronnym argumentem, by studentów określać mianem „troglodytów”), a także kwestię bylejakości i ogólnego spadku poziomu kultury i zaangażowania we współczesnej akademii. W pracy tej odnoszę do teleologii uniwersytetu wynikającej z jego klasycznego modelu i analizuję etyczne implikacje wyżej wskazanych znamion kryzysu uniwersytetu.

Kwestie badania losów absolwentów uniwersytetu i ich pozycji na rynku pracy zostały także poruszone w artykule *Czy tylko ekonomia się liczy? Spór o wizję współczesnego polskiego szkolnictwa wyższego – głos w dyskusji* i przywoływanej już pracy *Czy wciąż potrzebujemy filozofii? Rola filozofii na Uniwersytecie*. W pierwszym artykule skoncentrowałem się na porównaniu finansowych możliwości wybranych zawodów do możliwości absolwentów uniwersytetu, zaś w drugim zawęziłem pole analiz do sytuacji zawodowej absolwentów filozofii. Ponadto, wspierająco wątki uzawodowienia uniwersytetu pojawiły się także w tekście *Technicized university – are the technological changes an opportunity or a threat?*, gdzie prowadziłem rozważania nad uniwersytem w dobie cyfrowej i technologicznej transformacji. Tematyka ta zostanie szerzej opisana w obszarze O5 poniżej.

Analizy prowadzone w ramach obszaru O3 dotyczą **oczekiwań wobec kadry akademickiej**. Obszar ten ściśle wiąże się z wcześniejszymi i zdaje się stanowić dalsze uzupełnienie szerokiej perspektywy kreślonej w osiągnięciu.

Tematyka mistrzostwa na uniwersytecie była już wspomniana w obszarze O1 przy opisie wniosków z tekstu *Relacja mistrz-uczeń....*. Niemniej jednak w obszarze O3 należy dodać, że przykład szkoły Twardowskiego stanowił dla mnie dobry punkt wyjścia do analiz nad współczesną rolą uczonego na uniwersytecie. W przywoływanym artykule poruszone zostały takie kwestie jak: (1) autorytet naukowy mistrza, (2) szczególna więź mistrza z uczniami oraz rozumienie ich potrzeb i problemów, (3) bycie wsparciem dla uczniów i umiejętność zachowania balansu między własnym oddziaływaniem a samodzielnością uczniów, a także (4) wpływ nauki mistrza i znaczenie prowadzonej przez niego szkoły myślenia. Powyższe kwestie zdają się pozostawać wciąż aktualne, a pomimo tego można w literaturze zaobserwować szereg problemów wynikających z ich praktycznej realizacji.

Nawiązując do doświadczeń wyniesionych z pierwszego kierunku studiów (pedagogika spec. resocjalizacja) postanowiłem udzielić odpowiedzi na pytanie *Czy uczonej jest niedostosowany społecznie?* w pracy *Uczonej niedostosowany społecznie? O współczesnej roli zawodowej pracowniki nauki*. Pytanie to dotyczy akademickiej codzienności i sposobu funkcjonowania w niej uczonych, a konkretniej tego czy i w jaki sposób dostosowują się do oczekiwań innych osób i instytucji. Pytanie to poniekąd dotyka fundamentu zawodu uczonego, badacza, nauczyciela akademickiego, etosu jego pracy i aksjologii, która w sposób nieprzejednany na tę pracę wpływa. Ten obszar został

poruszony w ramach refleksji prowadzonej w tekście *O etycznym nauczycielu – rozważania na kanwie monografii Dariusza Zająca*, gdzie za Dariuszem Zającem podkreślam znaczenie etycznego przygotowania nauczycieli *per se*, w tym szczególnie nauczycieli akademickich do realizacji nauczycielskiej misji i powołania. Wracając jednak do problemu społecznego niedostosowania, zwracam uwagę, że uczeni niejako „pozostają na uboczu” *mainstreamu* społecznego, przez co mogą być postrzegani jako niedostosowani społecznie. Niemniej jednak owo niedostosowanie nie musi bynajmniej wynikać z rewolucyjnego stosunku do zastanej rzeczywistości, lecz raczej z sprzeciwu wobec zmieniającego się paradygmatu czy panującej ideologii niezgodnej z etyką uczonego i pragnieniem trwania w służbie nauce jako takiej.

Obszar O4 stanowi najbardziej rozbudowany, gdyż dotyczy kwestii **autonomii i podległości uniwersytetu i samych uczonych**. W ramach tego obszaru nie zabrakło analiz zależności uniwersytetu z perspektywy historycznej, gdzie w wyniku przeglądu materiałów źródłowych stawiam tezę, że uniwersytet nigdy nie był w pełni niezależny i na każdym etapie własnego trwania był on uwikłany w sieć różnych zależności ekonomicznych, politycznych, kościelnych, etc. Takie stwierdzenie w pewnym sensie może prowadzić do „nadwąlenia” klasycznej idei uniwersytetu europejskiego, pokazując, że idea wolności nauki i prowadzenia działalności badawczej i dydaktycznej na uniwersytecie nigdy nie była i wciąż nie jest nienaruszalnym fundamentem tej instytucji. Z drugiej strony idea wolności i autonomii nie może i nie powinna być sprowadzona do fikcji, lecz zwracam uwagę na ograniczone działanie tych idei w praktyce funkcjonowania uniwersytetu europejskiego.

Najpełniejsze ujęcie problematyki zależności na uniwersytecie starałem się w opisanym wyżej osiągnięciu. Poza tym warto choćby skrótowo przywołać inne prace, które lokują się w tematyce analiz pól zależności i niezależności uniwersytetu. W pracy *Conditions of freedom of speech of scientists* próbuję wskazać warunki owej wolności: (1) zewnętrzne warunki ogólne, wyznaczone przez prawo państwowe; (2) zewnętrzne warunki szczególne, w ramach których umieszczono oczekiwania, co do społecznej roli uczonych oraz ramy narzucane przez same uczelnie; (3) wewnętrzne warunki ogólne, a więc wstępną zdolność samych uczonych do samodzielnego i krytycznego myślenia i wreszcie (4) wewnętrzne warunki szczególne, więc praktyczną implementację krytycyzmu i autonomii wraz z warstwą problemową w tym zakresie. W innych pracach rozszerzam wątki zależności uniwersytetu i uczonych w kontekście ograniczeń

ekonomicznych (*Czy tylko ekonomia się liczy...*), oczekiwań społecznych skierowanych w stronę uczonego (*Uczony niedostosowany społecznie...*), problematyki tolerancji (*Granice tolerancji – czy możliwa jest tolerancja w nauce?*) czy poprawności politycznej (*Meandry poprawności politycznej w nauce*).

Ostatnim z kluczowych obszarów moich analiz są **nowoczesne technologie na uniwersytecie**. Obszar ten w sposób naturalny łączy się z drugim pionem moich zainteresowań, jakim jest STS. W ramach prowadzonych tu rozważań odnoszę się do kwestii przemian w piśmiennictwie naukowym wywołanych rozwojem technologii (tekst *E-publications and Open Access - new trends in science?*), a także do szerszych przemian w szkolnictwie wyższym wynikających z wpływu technologii i próby oceny skutków owego wpływu. Ponownie, najpełniej kwestie wpływu technologii na funkcjonowanie uniwersytetu opisałem w osiągnięciu, gdzie skoncentrowałem się na naukowej „widoczności w sieci”, parametryzacji i punktacji w nauce oraz technologicznych przemianach szkolnictwa wyższego pod wpływem technologii do formuły „edukacji na żądanie” i pewnej dehumanizacji działalności badawczej i dydaktycznej. Wpływ technologii może mieć tu dwa oblicza, bowiem może być użytecznym narzędziem dla prowadzenia badań naukowych i sprawowania funkcji dydaktyczno-wychowawczej, jak również może prowadzić do wyparcia tradycyjnej szerokoprofilowej formuły uniwersyteckiej na rzecz krótkich, szczegółowych kursów z wybranych zakresów wiedzy, które studenci mogą „konsumować” w wybranym przez siebie czasie i na swoich warunkach. Może być również tak, że obydwie powyższe optyki mogą wzajemnie się uzupełniać tworząc nową akademicką „mozaikę”. Tematykę zdalnej formuły prowadzenia aktywności badawczej i dydaktycznej rozwijam także w we wspomnianej już pracy *Technicized university...*, a także w artykule *Global YouTube University – uwagi o robotyzacji szkolnictwa wyższego (Global YouTube University - комментарий о роботизации высшего образования)*, gdzie próbuję rozważyć na ile możliwe jest zastąpienie tradycyjnego uniwersytetu przez streaming wykładów na platformie YouTube, wskazując na szereg zagrożeń powiązanych z takim rozwiązaniem.

Na koniec chciałbym zwrócić uwagę na fakt, że **zaprezentowane zestawienie publikacji nie ma charakteru zamkniętego i skończonego, lecz jest zdecydowanie rozwojowe**. Ponadto w wymienionych publikacjach fluktuacja myśli następowała stopniowo. Poza przygotowaniem serii publikacji w periodykach oraz książkach pod

redakcją, wiele wątków zostało rozwiniętych i szerzej poruszonych w osiągnięciu, które zdaje się stanowić najpełniejsze oddanie podejmowanego tematu zależności i niezależności uniwersytetu. W wypadku, gdy odwołuję się do własnych myśli obecnych w innych publikacjach, starałem się opatrzyć ten fakt odpowiednim przypisem. Ponadto część treści była eksploatowana w moich artykułach, ale również sporo nowych wątków znalazło się w osiągnięciu, stąd wydaje się, że udało się uniknąć problemu jałowości analiz.

W tej części referatu chciałbym również odwołać się do dorobku badawczego. Mam doświadczenie w pracy projektowej zarówno w wymiarze praktycznym (prowadzenie projektu serii wydawniczej *Wykłady Filozoficzno-Teologiczne KTS WBST*; praca projektowa w obszarze IT) jak i teoretycznym (prowadzenie wykładów z zarządzania projektami). Praca w redakcji serii *Wykłady Filozoficzno-Teologiczne KTS WBST* pozwoliła mi uzyskać całościowe doświadczenie redaktorskie (od fazy inicjacji projektu do jego rozliczenia), w tym również doświadczenie recenzenckie (pierwsze sito doboru tekstów, dokonywanie korekty). Brałem także aktywny udział w przygotowaniu wniosku o dofinansowanie projektu digitalizacji *Kroniki Miasta Ostrołęki 1983-2018*, realizowanego z ramienia Ostrołęckiego Towarzystwa Naukowego (OTN). Wniosek o dofinansowanie został złożony do Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego (MKiDzN) w ramach konkursu „Kultura Cyfrowa 2021” w grudniu 2020 roku. Wniosek przeszedł weryfikację formalną i został wysoko oceniony, lecz zwyciężyły inne propozycje. Ponadto złożyłem wniosek konkursowy o grant do Narodowego Centrum Nauki (NCN) w ramach konkursu ogólnego OPUS-21 dedykowanego wszystkim uczonym. Projekt został zatytułowany *Robotyzacja uniwersytetu - przyczynek do analizy wpływu sztucznej inteligencji na badania i dydaktykę uniwersytecką* i stanowi etap inicjalny szerszego projektu badawczego. Celem jest tu zebranie materiałów i przeprowadzenie wstępnych badań nad rozwojem sztucznej inteligencji i uczenia maszynowego w dobie rozwoju usług chmurowych. Efektem tego etapu powinno być opracowanie szkicu planu badań teoretycznych i empirycznych. Wniosek są obecnie w trakcie weryfikacji.

Chciałbym także wspomnieć o podoktorskiej aktywności organizacyjnej i popularyzacji nauki. Od 2018 roku prowadzę zajęcia dydaktyczne na WBST z filozofii, etyki, logiki i fakultatywne konwersatoria z postmodernizmu, komunikacji, styku wiary

i nauki oraz etyki zawodowej w pracy pomocowej, a także seminarium licencjackie i przygotowanie metodologiczne (proseminarium). Sumarycznie pod moją opieką prace licencjackie przygotowywało 4 studentów. Prowadzę także zajęcia na z zarządzania projektami i etyki biznesu w SGM.

Poza częścią dydaktyczną angażuję się także w pracę organizacyjną przygotowując zaplecze do konferencji naukowych organizowanych przez moją katedrę. Planowany jest cykl konferencji pod szyldem *Ateny i Jerozolima*, z czego dotychczas odbyła się pierwsza konferencja (2020). Realizację tego zadania w 2021 roku utrudniła globalna pandemia. Wznowienie konferencji planowane jest w 2022 roku. Ponadto w 2021 roku współorganizowałem wraz z Interdyscyplinarnym Kołem Naukowym Ochrony Flory i Fauny (IKNOFiF) oraz organizacją Ziemia Cedrowa (ZC) konferencję *Przyszłość edukacji*. Poza zasadniczą częścią konferencji poświęconą edukacji, organizacja promuje również podejście szeroko rozumianego zrównoważonego rozwoju i troski o ekologię. W tych organizacjach pełnię funkcję członka komitetu naukowego, służąc merytoryczną pomocą młodym studentom w stawianiu pierwszych kroków w przestrzeni naukowej. Chciałbym również wspomnieć, że jestem członkiem komitetu naukowego chorwackiej organizacji Economic and Social Development (ESD) oraz członkiem rady naukowej uczelni, w której jestem zatrudniony. W obydwu tych ciałach mam wpływ na kształtowanie polityki naukowej. Ponadto w tym roku zgłosiłem swój akces do Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego (oddział warszawski, ze względu na właściwość miejscową) oraz Polskiego Towarzystwa Profesjologicznego (oddział bydgoski) licząc na poszerzenie horyzontów intelektualnych i społecznych w eksperckim środowisku. Procedura akceptacji jest jeszcze w toku.

Otrzymałem również propozycję stażu naukowego na Narodowym Pedagogicznym Uniwersytecie im. M. P. Drahomanova w Kijowie na Ukrainie (ros. Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова). W trakcie stażu naukowego planowanych jest kilka seminariów z zakresu *Kwestii umiędzynarodowienia nauki i Umiejętności cyfrowych nauczycieli*. Obecnie ustalane są warunki stażu oraz potencjalne terminy jego odbywania (muszę to pogodzić z innymi obowiązkami na uczelniach i w pracy technicznej).

Staram się również podnosić poziom własnych umiejętności technicznych, wymaganych do realizacji zadań w pracy IT, przez certyfikację w uznanych międzynarodowych instytucjach takich jak Linux Foundation, Microsoft, Axelos czy APMG. Bliski kontakt z technologią aktywnie wykorzystywaną na rynku pracy pozwala

mi lepiej rozpoznać aktualne trendy panujące na rynku pracy oraz zrozumieć perspektywę zarówno pracodawcy, jak i studentów.

Odnosnie do popularyzacji nauki staram się w miarę możliwości czasowych dzielić się wiedzą w zawodowych i branżowych serwisach społecznościowych (takich jak LinkedIn czy Twitter) oraz służyć wiedzą podczas warsztatów dla młodzieży (festiwal ReFresh). Zainicjowałem także podcast naukowy na platformie Spotify i ApplePodcast o nazwie *#PodcastNaukowyWBST*, a także prowadzę własny kanał na platformie YouTube o nazwie *Dr Freeman*, gdzie między innymi dzielę się uwagami na temat interesujących lektur dotyczących szkolnictwa wyższego. Obydwa sposoby wydają mi się stanowić dobry kanał komunikacji z młodymi ludźmi, który dzięki atrakcyjnej formie może zainteresować kolejne pokolenie zagadnieniami naukowymi.

(podpis wnioskodawcy)